

Roll No.

139/C

Total No. of Questions : 17]

[Total No. of Printed Pages : 4

SS

2037

ਸਲਾਨਾ ਪਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ENVIRONMENTAL EDUCATION (Theory)

(Common for All Groups and Vocational Stream)

(Punjabi, Hindi and English Versions)

(Evening Session)

Time allowed : Two hours

Maximum marks : 45

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਕੋਡ/ਪੇਪਰ-ਕੋਡ 139/C ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

(iii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਵਿੱਚ ਖਾਲੀ ਪੰਨਾ/ਪੰਨੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ।

(iv) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।

(v) ਹਰੇਕ 1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1-5 ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(vi) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 6-10 ਹਰੇਕ 2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 20-30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(vii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 11-15 ਹਰੇਕ 4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ/ਵਿਚਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(viii) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਹਰੇਕ 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੰਮੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗ-ਪਗ 80-100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ।

(ix) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16-17 ਵਿੱਚ 100% ਆਂਤਰਿਕ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ ।

1. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ ਸੀ ? 1
2. ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿਓ । 1
3. CPCB ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ । 1
4. ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ 'ਬਾਲਣ' ਕਿਉਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? 1
5. ਮੇਧਾ ਪਾਟੇਕਰ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ? 1

139/C-SS

[Turn over

6. ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਲੁਪਤ ਹੋਈਆਂ ਦੇ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ । 2
7. ਮਾਰਫਿਨ ਕਿਸ ਪੌਦੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ? 2
8. ਭੂਮੀ ਵਿਚਲੇ ਸੂਖਮ ਜੀਵਾਂ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ? 2
9. 'ਫਸਲਾਂ' ਦਾ ਹੋਰ-ਵੇਰ ਜਾਂ 'ਫਸਲ-ਚੱਕਰ' ਕੀ ਹੈ ? 2
10. ਵਧਦੀ ਹੋਈ ਅਬਾਦੀ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹਾਨੀਆਂ ਲਿਖੋ । 2
11. ਵਾਤਾਵਰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਚਾਰ ਨੈਤਿਕ ਪੱਖ ਲਿਖੋ । 4
12. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ 'ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ' ਪ੍ਰਤਿ ਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ? 4
13. ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪਹਿਲੂ ਲਿਖੋ । 4
14. ਫਸਲਾਂ ਉੱਪਰ ਖਾਦਾਂ ਕਿਉਂ ਛਿੜਕੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ? 4
15. ਸਮਾਜਿਕ ਫੋਰੈਸਟਰੀ ਦੇ ਚਾਰ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ? 4
16. ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸੁਧਾਰ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ? 5
- ਜਾਂ
- ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ । 5
17. ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਜੰਤੂ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? 5
- ਜਾਂ
- ਵਿਸ਼ਵ ਤਾਪਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 5

(Hindi Version)

- ਨੋਟ : (i) अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय-कोड/पेपर-कोड वाले खाने में विषय-कोड/पेपर-कोड 139/C अवश्य लिखें।
- (ii) उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।
- (iii) उत्तर-पुस्तिका में खाली छोड़े गये पृष्ठ/पृष्ठों के पश्चात् हल किये गये प्रश्न/प्रश्नों का मूल्यांकन नहीं किया जायेगा।
- (iv) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
- (v) प्रत्येक 1 अंक वाले प्रश्न सं. 1-5 बहुत छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 10 शब्दों में हो।
- (vi) प्रश्न सं. 6-10 प्रत्येक 2 अंकों वाले छोटे उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 20-30 शब्दों में हो।
- (vii) प्रश्न सं. 11-15 प्रत्येक 4 अंकों वाले लम्बे/मध्यम उत्तरों वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 50-60 शब्दों में होगा।
- (viii) प्रश्न सं. 16-17 प्रत्येक 5 अंकों वाले लम्बे उत्तर वाले प्रश्न हैं। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर लगभग 80-100 शब्दों में होगा।
- (ix) प्रश्न सं. 16-17 में 100% आन्तरिक चयन होगा।

1. संयुक्त राष्ट्र की सरपरस्ती में प्रथम पर्यावरण सम्मेलन कहाँ पर हुआ था ? 1
2. मांसाहारी जीवों के दो उदाहरण दीजिए। 1

139/C-SS

3. CPCB का पूरा नाम लिखिए। 1
4. मनुष्य को 'ईंधन' की क्यों आवश्यकता है ? 1
5. मेधा पाटेकर का नाम किस परियोजना से सम्बन्धित है ? 1
6. दो प्रजातियों के नाम बताइए जो आवश्यकता से अधिक शिकार के कारण विलुप्त हो चुकी हैं ? 2
7. मॉरफीन किस पौधे से प्राप्त होती है और किस काम आती है ? 2
8. भूमि में सूक्ष्म जीवों की क्या महत्ता है ? 2
9. 'फसल चक्रण' क्या है ? 2
10. बढ़ती हुई जनसंख्या से होने वाली दो हानियाँ लिखें। 2
11. पर्यावरणीय प्रबन्ध के चार नैतिक पक्ष लिखें। 4
12. भारतीय संविधान के अनुसार भारतीय नागरिक की 'पर्यावरण सुरक्षा' के प्रति क्या जिम्मेदारी है ? 4
13. पौधों की आर्थिक महत्ता के कोई चार पक्ष लिखिए। 4
14. उर्वरकों का फसलों पर उपयोग क्यों आवश्यक है ? 4
15. सामाजिक फॉरेस्ट्री के चार उद्देश्य क्या हैं ? 4
16. अपने चौगिर्दे के वातावरण के सुधार में आप कौन-सी भूमिका निभा सकते हैं ? 5
अथवा
हरित-क्रान्ति से पर्यावरण पर पड़ने वाले प्रभावों के बारे में अपना दृष्टिकोण स्पष्ट कीजिए। 5
17. पंजाब में जीव विविधता के बारे में आप क्या जानते हैं ? 5
अथवा
विश्व तापन के कारण एवं प्रभावों की चर्चा कीजिए। 5

(English Version)

- Note :** (i) You must write the subject-code/paper-code **139/C** in the box provided on the title page of your answer-book.
- (ii) Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialized as soon as you receive it.
- (iii) Question/s attempted after leaving blank page/s in the answer-book would not be evaluated.
- (iv) All questions will be compulsory.
- (v) Question No. 1-5 are very short answer type questions carrying 1 mark each. Answer to each question will be approximately in 10 words.
- (vi) Question No. 6-10 are short answer type questions carrying 2 marks each. Answer to each question will be approximately in 20-30 words.
- (vii) Question No. 11-15 are long/medium answer type questions carrying 4 marks each. Answer to each question will be approximately in 50-60 words.

(viii) Question No. 16 and 17 are long answer type questions carrying 5 marks each. Answer to these questions will be approximately in 80-100 words.

(ix) In Question No. 16 and 17, there will be 100% internal choice.

1. Where was first conference held under the aigies of United Nations for Environment ? 1
 2. Give two examples of carnivores. 1
 3. Write the full form of C P C B. 1
 4. Why man needs 'Fuel' ? 1
 5. With which project the name of Medha Patekar is associated ? 1
 6. Name two species which are extinct due to excess hunting than required. 2
 7. From which plant Morphine is extracted and what is its use ? 2
 8. What is the importance of micro organisms in soil ? 2
 9. What is 'Crop Rotation' ? 2
 10. Write two disadvantages of increasing population. 2
 11. Write four ethical aspects of Environmental Management. 4
 12. What responsibility does the Indian Citizens have towards 'Environmental Protection' under the Indian Constitution ? 4
 13. Write any four aspects of 'Economic Importance' of plants. 4
 14. Why application of fertilizers is necessary on crops ? 4
 15. What are four objectives of social forestry ? 4
 16. What role you can play in improving the environment of your locality ? 5
- or
- Write your views on "Green Revolution's impact on Environment". 5
17. What do you know about the animal diversity in Punjab ? 5
- or
- Discuss the causes and effects of global warming. 5